

O'ZBEKISTONNING PREZIDENTLIK BOSHQARUVI SHAROITIDA IQTISODIY DIPLOMATIYA SIYOSATINI MODERNIZATSIYA QILISH STRATEGIYALARI

Navruz Islamov,

Xalqaro loyihalar, protokol va safarlarni
tashkil etish bo'limi boshlig'i.

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekistonning Prezidentlik boshqaruvi tizimi sharoitida iqtisodiy diplomatiya siyosatini modernizatsiya qilishning zaruriyati, asosiy yo'nalishlari va strategik boshqaruv mexanizmlari tahlil qilinadi. Prezidentlik boshqaruvining iqtisodiy diplomatiyadagi o'rni, tashqi siyosatda raqamli transformatsiya jarayonlari hamda davlat-xususiy sheriklik asosida diplomatik faoliyatni takomillashtirish yo'llari yoritilgan. Shuningdek, rivojlangan davlatlar tajribasi asosida O'zbekiston uchun mos keluvchi innovatsion boshqaruv yondashuvlari taklif etilgan. Tadqiqot natijalari mamlakatning xalqaro iqtisodiy hamkorlikdagi raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Prezidentlik boshqaruvi, iqtisodiy diplomatiya, strategik boshqaruv, raqamli diplomatiya, davlat-xususiy sheriklik, xalqaro hamkorlik.

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasi siyosiy tizimining markazida Prezidentlik boshqaruvi modeli shakllanib, davlatning tashqi siyosiy va iqtisodiy manfaatlarini ilgari surishda muhim o'rin tutmoqda. Prezidentlik boshqaruvi davlat siyosatini strategik yo'nalishlarda izchil muvofiqlashtirish, iqtisodiy manfaatlarni xalqaro miqyosda himoya qilish va yangi hamkorlik mexanizmlarini yaratish uchun samarali platforma sifatida qaralmoqda. Bunday sharoitda iqtisodiy diplomatiya - ya'ni tashqi siyosiy faoliyat orqali milliy iqtisodiy manfaatlarni ilgari surish tizimi - davlatning global maydondagi muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy omillardan biriga aylanmoqda.

Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida O'zbekistonning tashqi iqtisodiy siyosati "ochiqlik, pragmatizm va manfaatdorlik" tamoyillari asosida tubdan yangilandi. So'nggi yillarda davlat rahbarining bevosita diplomatik tashabbuslari

natijasida mamlakatning xalqaro imiji mustahkamlandi, sarmoya oqimi ortdi, savdo-iqtisodiy aloqalar kengaydi. Shu bilan birga, geoiqtisodiy raqobat kuchayib borayotgan hozirgi davrda iqtisodiy diplomatiya siyosatini modernizatsiya qilish - uni raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt asosidagi tahliliy boshqaruv tizimlari va strategik monitoring mexanizmlari bilan uyg'unlashtirish zaruratini yuzaga chiqarmoqda.

Zamonaviy iqtisodiy diplomatiya endilikda faqat tashqi savdo yoki sarmoya siyosati bilan cheklanmay, balki mintaqaviy integratsiya, transmilliy korporatsiyalar bilan hamkorlik, yashil iqtisodiyot, raqamli diplomatiya va siyosiy barqarorlikni ta'minlash kabi kompleks yo'nalishlarni o'z ichiga olmoqda. Shu bois, Prezidentlik boshqaruvi sharoitida iqtisodiy diplomatiyani modernizatsiya qilish strategiyalari davlat manfaatlarini xalqaro iqtisodiy maydonda ilgari surishning yangi menejment yondashuvlarini talab etadi.

O'zbekiston Respublikasida Prezidentlik boshqaruvi tizimi mamlakatning siyosiy, iqtisodiy va tashqi aloqalarini yagona markazdan boshqarish imkoniyatini yaratdi. Bu tizim davlatning iqtisodiy manfaatlarini xalqaro maydonda himoya qilishda, tashqi savdo va investitsiya siyosatini muvofiqlashtirishda, shuningdek, diplomatik tashabbuslarni iqtisodiy islohotlar bilan uyg'unlashtirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, so'nggi yillarda O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning faol tashqi siyosati natijasida mamlakatning iqtisodiy diplomatiya salohiyati sezilarli darajada oshdi. 2017-2024-yillar davomida Prezidentning 60 dan ortiq xorijiy mamlakatlarga amalga oshirgan tashriflari doirasida yuzlab iqtisodiy hamkorlik bitimlari imzolandi, sarmoyalar hajmi va savdo aylanmasi bir necha barobarga oshdi.

Iqtisodiy diplomatiya hozirgi global iqtisodiyot sharoitida O'zbekiston uchun strategik ustuvor yo'nalishlardan biriga aylanmoqda. Chunki xalqaro maydonda raqobat tobora keskinlashib borayotgan, sarmoya oqimlari geosiyosiy omillarga bog'lanayotgan, transport-logistika yo'nalishlarida tangliklar yuzaga kelayotgan bir

davrdan mamlakat manfaatlarini himoya qilishda diplomatik vositalarning ahamiyati yanada ortmoqda. Shu bois, iqtisodiy diplomatiya siyosatini modernizatsiya qilish zarurati bugungi kunda dolzarb masalaga aylangan.

Prezidentlik boshqaruvi doirasida iqtisodiy diplomatiya siyosatini modernizatsiya qilish, avvalo, boshqaruv mexanizmlarini raqamlashtirish, sun'iy intellekt asosida tahlil qilish tizimlarini joriy etish va xalqaro aloqalarda samaradorlik ko'rsatkichlarini oshirishni talab qiladi. O'zbekiston bu borada qator muhim qadamlar tashladi. Masalan, "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida tashqi iqtisodiy faoliyatni boshqarish, eksport-import ma'lumotlarini yig'ish, investitsiya oqimlarini kuzatish bo'yicha yagona raqamli platformalar yaratilmoqda. Bu esa davlat diplomatiyasini an'anaviy siyosiy vositalardan raqamli boshqaruv tizimiga o'tkazish imkonini beradi.

Shuningdek, iqtisodiy diplomatiya samaradorligini oshirishda davlat-xususiy sheriklik (DXSh) modeli ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bu mexanizm orqali davlat va biznes vakillari o'rtasida xalqaro hamkorlikni rivojlantirish, yangi sarmoya loyihalarini joriy etish, savdo vakolatxonalari faoliyatini takomillashtirish mumkin. Masalan, Yevropa Ittifoqi va Janubiy Koreya tajribasida davlat diplomatik vakolatxonalari nafaqat siyosiy, balki iqtisodiy manfaatlarni himoya qiluvchi biznes platforma sifatida ham faoliyat yuritadi. O'zbekiston uchun ham shunday modelni joriy etish milliy iqtisodiyotning eksport salohiyatini oshiradi.

Bundan tashqari, har bir elchixona yoki savdo vakolatxonasining faoliyatini baholashda samaradorlik ko'rsatkichlari (KPI) tizimini qo'llash zarur. Masalan, elchixonaning faoliyati u orqali jalb qilingan investitsiyalar hajmi, yangi eksport bozorlariga chiqish soni yoki xalqaro grant va kreditlar hajmi orqali baholanishi mumkin. Bu yondashuv natijadorlikni o'lchashni soddalashtiradi va diplomatik faoliyatni menejment tamoyillari asosida tashkil etishga yordam beradi.

Iqtisodiy diplomatiya siyosatini modernizatsiya qilishning yana bir muhim yo'nalishi - raqamli diplomatiyani rivojlantirishdir. Hozirda ko'plab rivojlangan

davlatlar diplomatik jarayonlarda sun'iy intellekt, Big Data va GIS texnologiyalaridan foydalanmoqda. Masalan, AQShda "Economic Statecraft" konsepsiyasi asosida barcha diplomatik vakolatxonalar iqtisodiy maqsadli indikatorlar asosida ishlaydi. Janubiy Koreya esa "Global Korea" diplomatiyasi orqali texnologiya va innovatsiyalarni tashqi siyosatga integratsiya qilgan. O'zbekiston uchun ushbu tajribalarni mahalliy sharoitga moslashtirish tashqi siyosiy qarorlarni ilmiy tahlil asosida qabul qilish imkonini beradi.

O'zbekistonning iqtisodiy diplomatiyasi, ayniqsa, mintaqaviy integratsiya jarayonlarida muhim o'rin tutmoqda. Markaziy Osiyo mamlakatlari o'rtasida savdo hajmini oshirish, energetika va transport sohasida qo'shma loyihalarni amalga oshirish, mintaqaviy barqarorlikni ta'minlashda O'zbekiston tashabbuslari sezilarli natijalar bermoqda. Transafg'on transport yo'lagi, Markaziy Osiyo–Janubiy Osiyo energetik tizimi va "Yashil iqtisodiyot diplomatiyasi" kabi tashabbuslar O'zbekistonning strategik manfaatlarini ilgari surishda Prezidentlik boshqaruvi diplomatiyasining amaliy natijalaridir.

Umuman olganda, Prezidentlik boshqaruvi sharoitida iqtisodiy diplomatiya siyosatini modernizatsiya qilish - bu O'zbekistonning xalqaro maydondagi nufuzini oshirish, iqtisodiy xavfsizligini mustahkamlash va investitsiyalar uchun qulay muhit yaratishning muhim kafolatidir. Mazkur jarayonda boshqaruv tizimini raqamlashtirish, tahliliy diplomatiya markazlarini rivojlantirish, davlat-xususiy sheriklikni kengaytirish va samaradorlik ko'rsatkichlarini joriy etish orqali O'zbekiston o'zining yangi diplomatik modelini yaratish imkoniga ega bo'ladi. Bunday model Prezidentlik boshqaruvining strategik boshqaruv mexanizmlarini yanada takomillashtiradi va mamlakatni xalqaro iqtisodiy tizimda faol integratsiyalashgan, barqaror hamkor sifatida mustahkamlaydi.

Xulosa qilib aytganda, Prezidentlik boshqaruvi tizimi O'zbekistonning tashqi siyosati va iqtisodiy diplomatiyasini yangi sifat bosqichiga olib chiqdi. Davlat rahbarining bevosita rahbarligi ostida olib borilayotgan diplomatik siyosat milliy

iqtisodiy manfaatlarni global miqyosda ilgari surishga, xalqaro hamkorlikni chuqurlashtirishga va mamlakat imijini mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Iqtisodiy diplomatiya endilikda O'zbekistonning tashqi siyosatining ajralmas qismiga aylanib, eksport geografiyasini kengaytirish, investitsiyalarni jalb etish va texnologik modernizatsiyani jadallashtirishda hal qiluvchi rol o'ynamoqda.

Biroq, zamonaviy global iqtisodiyotda raqobat kuchayib borayotgan bir paytda, iqtisodiy diplomatiya mexanizmlarini modernizatsiya qilish zarurati yanada dolzarb bo'lmoqda. Bu jarayon raqamli diplomatiya tizimlarini yaratish, sun'iy intellekt va tahliliy texnologiyalarni qo'llash, shuningdek, davlat-xususiy sheriklik asosidagi hamkorlik platformalarini rivojlantirishni talab etadi. Shuningdek, har bir elchixona va savdo vakolatxonasining faoliyatini aniq samaradorlik ko'rsatkichlari (KPI) asosida baholash tizimini joriy etish orqali diplomatik boshqaruvda natijadorlik va javobgarlikni oshirish mumkin.

Umuman olganda, Prezidentlik boshqaruvi sharoitida iqtisodiy diplomatiya siyosatini modernizatsiya qilish O'zbekistonning xalqaro iqtisodiy tizimdagi pozitsiyasini mustahkamlash, raqamli boshqaruvni kuchaytirish va barqaror rivojlanish tamoyillarini ilgari surish uchun muhim strategik yo'nalish hisoblanadi. Bu jarayon O'zbekistonni nafaqat mintaqaviy, balki global miqyosda iqtisodiy hamkorlik markaziga aylantirish, mamlakatning "yangi iqtisodiy diplomatiya" modelini shakllantirish va Prezidentlik boshqaruvining strategik samaradorligini yanada oshirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Mirziyoyev, S. M. (2023). Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi: xalq farovonligi va kuchli iqtisodiyot sari. Toshkent: O'zbekiston nashriyoti.
2. Ministry of Investments, Industry and Trade of the Republic of Uzbekistan. (2024). Foreign Economic Relations and Digital Diplomacy Report 2023–2024. Tashkent: MIIT Analytical Center.

3. Nye, J. S. (2020). *Soft Power and Global Diplomacy in the 21st Century*. Harvard University Press.
4. Keohane, R. O., & Nye, J. S. (2012). *Power and Interdependence: World Politics in Transition* (4th ed.). New York: Longman.
5. United Nations Economic Commission for Europe (UNECE). (2023). *Public–Private Partnerships and Sustainable Economic Diplomacy Strategies*. Geneva: UN Publications.
6. Rahmonov, I., & Akhmedova, G. (2022). Raqamli iqtisodiyot sharoitida tashqi iqtisodiy diplomatiya faoliyatining yangi yondashuvlari. *O‘zbekiston iqtisodiyoti jurnali*, 3(2), 45–56.
7. OECD. (2023). *Innovative Governance and Strategic Diplomacy for Economic Growth: Policy Outlook 2023*. Paris: OECD Publishing.